

MARC 21

koulutus yleisille kirjastoille

Tampere 13.4.2010

Vaasa 14.4.2010

Kouvola 20.4.2010

Joensuu 21.4.2010

Ulla Ikäheimo

Kansalliskirjasto

marc-posti (at) helsinki.fi

OHJELMA

10.00-12.00

Tervetuloa

MARC-formaattien historia ja perusteet

Miksi FINMARCista MARC 21:een?

MARC 21 –organisaatio ja aikataulu

Mikä luetteloinnissa muuttuu?

12.00-13.00

Lounastauko

13.00-14.00

Bibliografiset tietueet

Varastotietueet

Auktoriteettitietueet

14.00-14.30

Kahvitauko

14.30-16.00

Luettelointiesimerkkejä

Keskustelua

MARC-FORMAATTIEN HISTORIA JA PERUSTEET

Tavoitteet:

- Antaa yleiskuva MARC-formaatista ja sen kehityksestä
- Kerrata MARCin peruskäsitteet

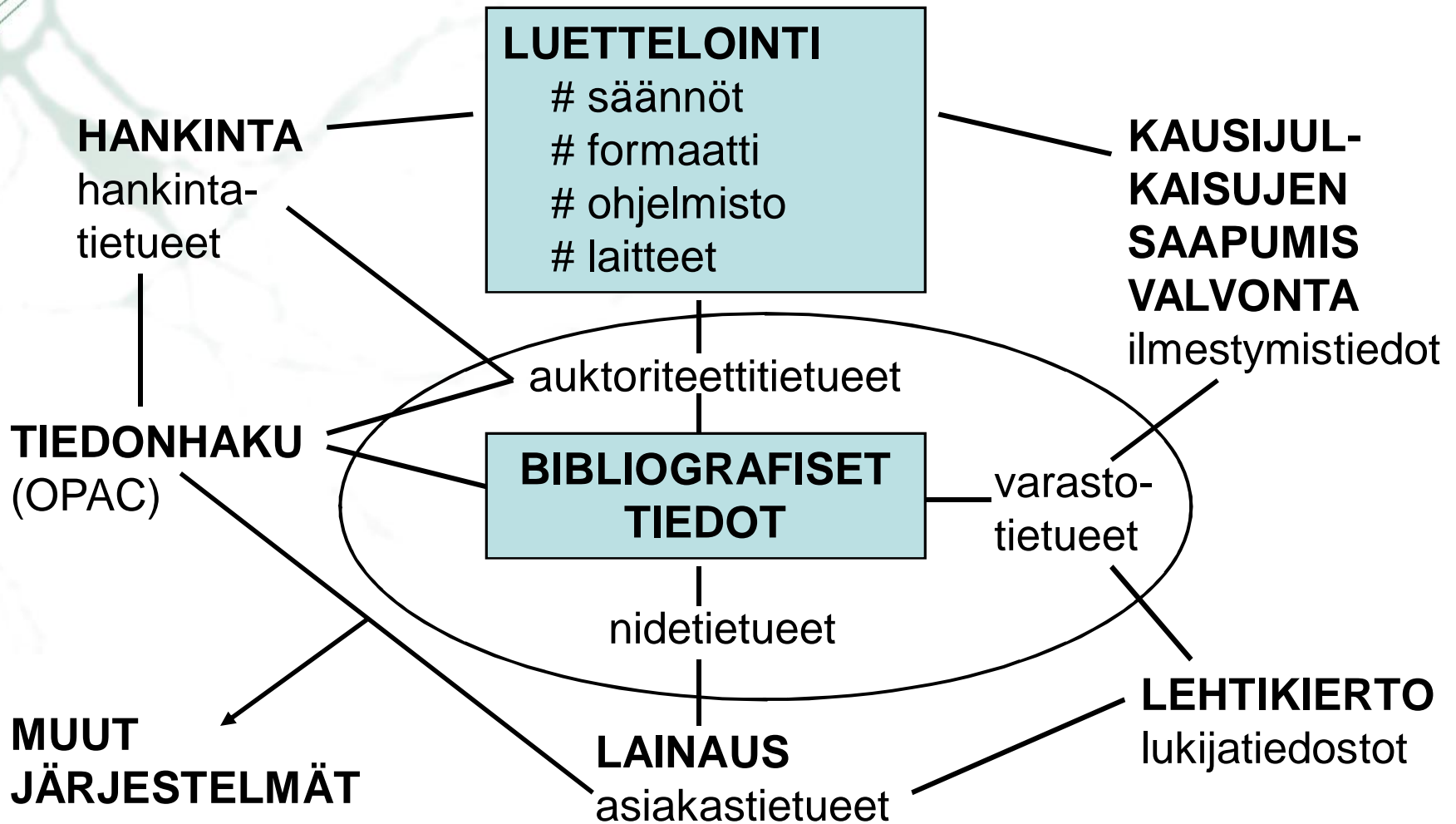
Sisältö:

1. MARC-luettelointiformaatin yleisesittely
 - mikä formaatti on ja mihin sitä tarvitaan
 - formaatin käyttöympäristö
 - formaattien kehityshistoriaa
2. MARC-formaatin peruskäsitteet ja rakenne
3. MARC-formaatit Suomessa

MIKSI FORMAATTIA TARVITAAN

- Tietokone ei päättelöi ihmisen lailla, sille on kerrottava mitä sen halutaan tekevän
 - Bibliografinen tieto on monimuotoista, tietoelementtien esiintyminen ja laajuus vaihtelee suuresti
 - Bibliografista tietoa käytetään integroidussa järjestelmässä moneen eri tarkoitukseen
 - indeksointiin hakua varten
 - näyttöluettelon tulostukseen
 - lainaukseen
 - hankintaan, saapumisvalvontaan
- Tiedon on oltava hyvin jäsenneltyä

INTEGROITU KIRJASTOJÄRJESTELMÄ

MIKSI FORMAATTIA TARVITAAN

- Yhdenmukainen tallennustapa tärkeää, koska tiedueet siirtyvät kopioimalla järjestelmästä toiseen

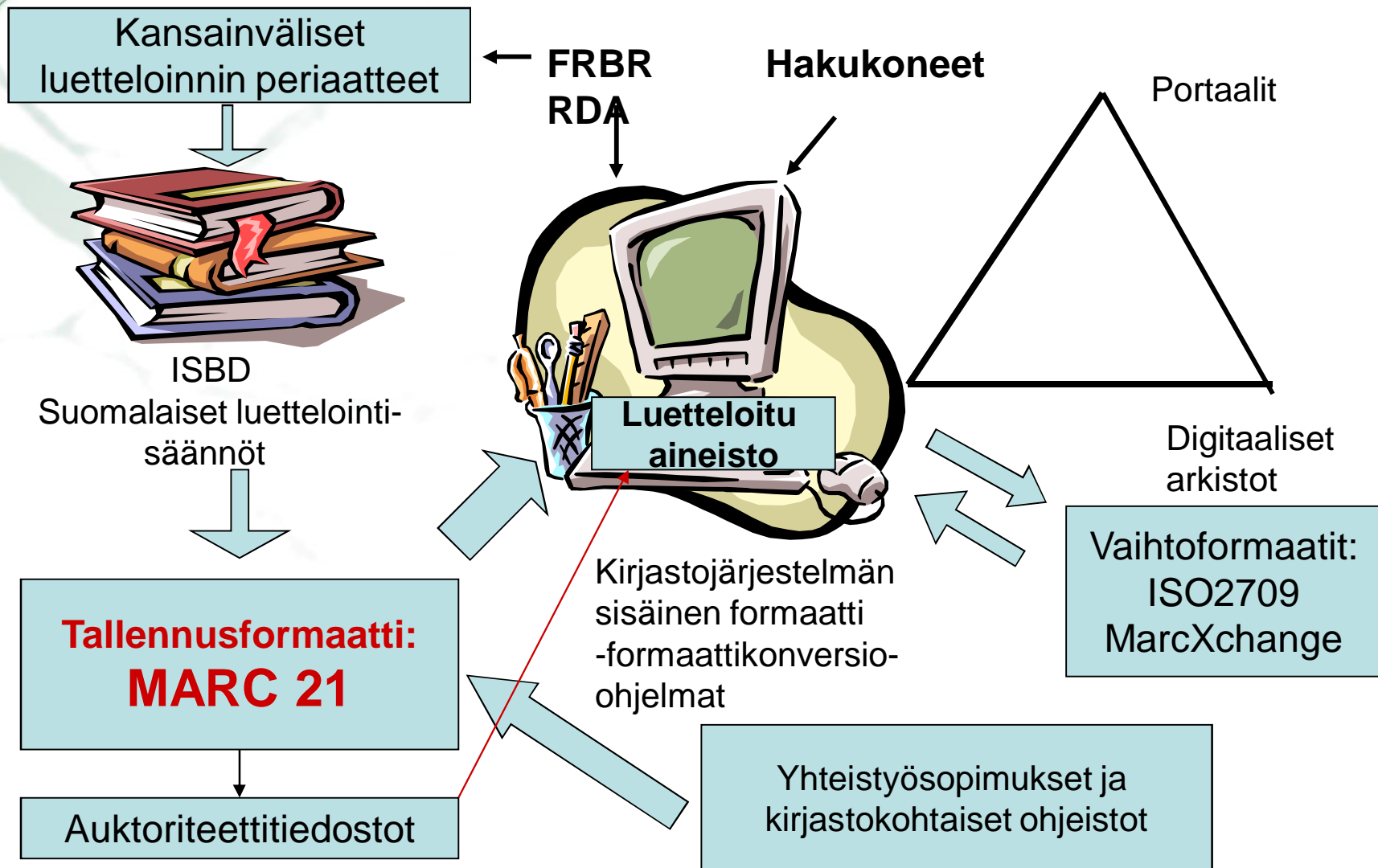
Formaatin epävirallinen määritelmä:

Formaatti on tapa kuvata tietoja niin, että tietokoneohjelma pystyy käsittelemään formaatin avulla tuotettua tietoa ja tuottamaan siitä erilaisia luetteloita.

FORMAATTI KERTOO LUETTELOIJALLE

- Miten bibliografinen kuvailu syötetään kirjastojärjestelmään ”tietokoneen kielellä”
- Miten kirjastokohtaiset tiedot, sisällönkuvailutiedot, (varastotiedot, auktoriteettitiedot) syötetään
- Miten kooditiedot tiedonhakua, rajausta, tilastointia tai poimintaa varten syötetään
- Miten hakemistoihin tai näyttöluetteluihin voidaan vaikuttaa tietokannoissa

FORMAATIN ASEMA LUETTELOINTIPROSESSISSA

LUETTELOINTIFORMAATTIEN KEHITYS

- **MARC (MAchine Readable Cataloging)**
 - Kongressin kirjastossa 1960-luvun lopulla
 - LCMARC → USMARC → MARC 21 1999
 - UKMARC 1975
 - FINMARC 1979
 - SWEMARC
 - NORMARC
 - DANMARC...

LUETTELOINTIFORMAATTIEN KEHITYS

- **(UKMARC + USMARC) -> FINMARC**
 - (M) monografiat 1979, 1985
 - (B) artikkelit 1982, 1985
 - (AV) äänitteet 1984
 - (S) kausijulkaisut 1985
 - yhtenäisformaatti 1989 – 2000
 - **MARC21-Fin** 2000
 - **MARC 21** 2008

MARCIEN PERUSKÄSITTEET

- **Tietue** $\leftarrow \rightarrow$ luettelointikohteen kuvailu + otsikko = kirjaus
- **Kenttä** $\leftarrow \rightarrow$ kuvailualue ;
esim. ulkoasutietojen alue on kenttä 300
- **Osakenttä** $\leftarrow \rightarrow$ kuvailuelementti ;
esim. teoksen laajuus on osakenttä a (\$a)
- **Indikaattorit** vaikuttavat mm. lajitteluun ja tulosteisiin ;
esim. 245.14

MARC-TIETUEEN RAKENNE

- **Tietueen nimiö (kenttä 000, LDR)**
 - tietueen pituus (00644)
 - aineistokoodi (a)
 - kohde (m, s)
 - tietueen taso (9-0)

MARC-TIETUEEN RAKENNE

- **Kiinteämittaiset kentät 001-009**
 - ei osakenttiä eikä indikaattoreita
 - merkityksen määrää paikka kentässä
- **Vaihtuvamittaiset kentät 010-999**
 - käytössä 250-300 kenttää
 - osakentät a-z, 1-9
 - indikaattorit 1-9

VAIHTOMUOTO

00644nam••220020531•450•

001001100000021002400011035004100035041000800076

098000900084100002200093241006700115245014000182

248000700322260002500329300000900354654001300363

654001900376654001400395700002900409

#9516156800# \$a951-615-680-0\$d0132# \$a01002E75-01B1-11D2-

B24C-00104B5471B8# \$afin# \$a84.2#1 \$aAitmatov\$hTsingiz#

\$aKrasnoje jabloko, svidanie s synom, prostsaj gulsary, plats...#2

\$aTeokset 2\$bPunainen omena\$bIsÈa ja poika\$bHyvÈasti

gulsary\$bMuuttolinnun itku\$bSotilaan poika\$dTsingiz Aitmatov\$esuom.

Ulla-Liisa Heino# \$g02# \$aHki\$bSn-kirjat\$c1988# \$a0258# \$aNovellit#

\$aNeuvostoliitto# \$a1900-luku#10\$aHeino\$hUlla-Liisa\$xsuom.#□

- Osakentän tunniste \$ = 1F = 00011111
- Kentän loppumerkki # = 1E = 00011110
- Tietueen loppumerkki □ = 1D = 00011101

MARC-FORMAATTIEN RAKENNE

A) Pystysuora rakenne

- 0XX Identifiointi- ja kooditiedot, luokitustiedot
- 1XX Pääkirjausten otsikot
- 2XX Nimeketiedot ym.
- 3XX Fyysinen kuvailu ym.
- 4XX Sarjamerkinnöt
- 5XX Huomautukset
- 6XX Sisällönkuvailu (kohteet, asiasanat)
- 7XX Lisäkirjaukset tekijöistä ja nimekkeistä
- 8XX Lisäkirjaukset sarjoista, varastotiedot
- 9XX Paikalliset kentät

MARC-FORMAATTIEN RAKENNE

B) Vaakasuora rakenne

- X00 Henkilön nimi (100, 600, 700, 900)
- X10 Yhteisön nimi (110, 610, 710, 810, 910)
- X11 Kongressin nimi (111, 611, 711, 911)
- X30 Nimeke (130, 630, 730, 830)

MIKSI MARC 21?

- Suomen kirjastoissa oli käytössä kolme eri formaattia
→ keväällä 2004 aloitettiin vakava keskustelu siirtymisestä MARC 21 -formaattiin
- Päätökset siirtymisestä:
 - Linnea2-konsortion yleiskokous 16.9.2005
 - AMKIT-konsortion yleiskokous 1.11.2005
 - Yleisten kirjastojen neuvoston suositus 20.9.2006
 - Erikoiskirjastojen neuvoston suositus 21.11.2006
 - Verkkopalveluryhmän suositus koko kirjastoverkolle 30.1.2007

MARC 21 VAHVUUKSIA

Sally McCallum 05/2008:

- Luettelointikäytäntöjen yhdenmukaisuus
- Perusta kirjastojen verkostoitumiselle
- Bibliografisen kontrollin yhdenmukaisuus
- Joustavuus, mukautuvuus
- Poimintaluetteloinnin ja tietueiden vaihdon mahdollistamat kustannussäästöt
- Useiden palveluympäristöjen tuki (kirjastoverkot, kirjastojärjestelmät)
- Myös open source
- Hyvät koulutusmahdollisuudet
- Runsaasti käyttäjiä (yli miljardi tietuetta, tuhansia tietokantoja)

MARC 21 -ORGANISAATIO

- **Library of Congress – Network Development and MARC Standards Office** koordinoi, julkaisee formaatit, kouluttaa, suunnittelee ja ylläpitää hyvää MARC-sivustoa <http://www.loc.gov/marc/>
- Kansainvälinen kehittäjäyhteisö keskustelee MARC-postituslistalla – kehittämisehdotukset käsitellään MARBI-ryhmän kokouksissa ja muutokset ilmoitetaan ylläolevalla sivulla kerran vuodessa.
- MARC-sivustolla kaikki formaatit, koodit, koulutusaineistoa, postituslista arkistoineen...

MARC 21 -DOKUMENTIT

- MARC 21 Full
 - Yksityiskohtaiset kenttien käyttöohjeet, runsaasti esimerkkejä
- MARC 21 Concise
 - Lyhyet selitykset, runsaasti esimerkkejä
 - Käännetyin versio
 - Suomennos tehty tältä pohjalta
- MARC 21 Lite
 - Formaatin ydinasiat

SUOMEN MARC 21

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/formaatit.html>

Kansalliskirjaston MARC-sivusto:

- Formaattivaihdoksen historiaa
- Konversio-ohjelmat ja aikataulut
- Formaattien suomalaiset käännökset, sovellusohjeet ja koodilistat <http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/marc21/>
- Yleiset sovellusohjeet ja musiikkiaineiston erityisohjeet tällä hetkellä vain Voyager-kirjastoille, mutta sovellettavissa muihinkin järjestelmiin
- Kansallinen MARC-keskustelulista ***marc-lista***

Kommentit ja kysymykset: **[marc-posti \(at\) helsinki.fi](mailto:marc-posti(at)helsinki.fi)**

MUUTOKSEN AIKATAULU

- Noin 40 yleistä kirjastoa käyttää jo MARC 21 –formaattia (HelMet, Libra)
- Yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastot sekä muutamat erikoiskirjastot siirtyivät MARC 21:een joulukuussa 2008
- Yleiset kirjastot: suurin massa siirtyy MARC 21 -formaattiin vuosina 2010-2012, viimeiset 2013
 - Origo, Pallas ja Libra-kirjastot -> Axiellin Aurora; pilotit: Anderskimppa (ent. Libra), Loppi (ent. Origo) ja Somero (ent. Pallas)
 - Abilita Kirjasto -järjestelmän MARC 21 -versio tulossa (2010?)
 - PrettyLib 5, jossa MARC 21, tulossa (2010?)
- Erikoiskirjastot: 2010-2014
- FINMARC-tietueita käytössä vielä 2014

TYÖNJAKO KONVERSSIOISSA

- Järjestelmätoimittajat (Axiell, Abilita ym.) huolehtivat konversion aikatauluista, testauksesta ja itse konversiosta kirjastojen kanssa
- Kansalliskirjasto tekee konversiosuunnitelmat ja –ohjelmat, ylläpitää formaattia, antaa koulutusta ja vastaa sisällöllisiin kysymyksiin

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU?

- Periaate: Suomessa otetaan MARC 21 käyttöön kokonaan ja sellaisenaan
 - Poikkeuksia: eräät välimerkit, sallitut (numeron 9 sisältävät) paikalliset kentät ja osakentät
- Tärkeimmät muutokset:
 - Välimerkitys kuuluu dataan ja lisätään itse – joissain järjestelmissä joitain välimerkkejä on valmiina
 - Moniosaisten monografioiden käsittely muuttuu; ei kenttää 248 eikä osaa koskevia indikaattoreita
 - Ei lajitteluosakenttiä
 - FINMARC-kenttiä jää pois tai muuttuu eri kentiksi
 - Tekijä-nimeke -kirjaukset ja -auktoriteetit
 - Runsaasti uusia mahdollisia koodeja ja kenttiä

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (2)

- Kenttätaso:
 - Uusia kenttiä (005, 007, 730...)
 - Muuttuvia kenttäkoodeja (529 → 530...)
 - Käytöstä poistuvia kenttiä (025, 029, 241...)
 - Yhdistyviä (024, 025 ja 029 → 024 / 506, 519 → 520) ja hajoavia (240 → 130 ja 240) kenttiä
- Osakenttätaso:
 - Osakenttiä muuttuu, yhdistyy, tulee lisää
- Indikaattoritaso:
 - Indikaattoreita muuttuu, menee ristiin $_1 \leftarrow \rightarrow _2$ (630) ja tulee lisää (024, 650)
- Kooditaso
 - Runsaasti koodimuutoksia

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (3)

Muutoksia ja uutta nimiössä (leader, 000)

- Tietueen tyyppi (000/06):
 - elektroninen aineisto l → m
 - moniviestin m → o
 - arkistoaineisto b → sekalainen aineisto p
 - mikrotallenne h → kerrotaan 007-koodeilla
- Tietueen tasokoodi:
 - '0-5' → '9-0'
- Kirjastotyyppiä ei enää tallenneta
- Uusia koodeja: tietueen merkistö, luettelointisäännöt, moniosaisen julkaisun tietueen taso

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (4)

Kiinteämittaisten (001-008) uudet kuviot

- 005
 - *Tietueen viimeisimmän päivityksen ajankohta*
 - Sekunnin osan tarkkuudella, päivittyy automaattisesti
- 007
 - *Ulkoasua koskevat informaatiokoodit*
 - Kaikille aineistotyypeille (konversio 008 → 007)
 - 007/01 äänitteen ilmiäsu: eri äänilevy- tai kasettityypeille ei ole omia koodeja. Esim. CD-levyn voi koodata jatkossa
007/01 d (Aineiston erityismääre: Äänilevy) +
007/06 g (Mitat: 12 cm) +
007/10 m (Valmistusmateriaali: Muovi ja metalli) +
007/13 d (Tallennus- ja säilytystekniikka: Digitaalinen varastointi)

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (5)

- 008:ssa (ja 006:ssa) sekä kenttämuutoksia (008 → 007) että koodien muutoksia
 - Ensimmäinen kielikoodi kaikissa aineistoissa tallennetaan 008:aan kentän 041 lisäksi
 - 008-maakoodit muuttuvat ISO-koodeista MARC 21 -koodeiksi, myös kielikoodit MARC 21 -koodeja
 - 008/24-27: väitöskirja (l) ja muu opinnäyte (o) → MARC 21:ssä koodi m (väitöskirjat tai muut opinnäytteet)
 - Musiikinlajikoodeja (008/20 → 008/18-19) huomattavasti enemmän kuin FINMARCissa

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (6)

Vaihtuvamittaiset kentät

- Standardinumerot ja tuotetunnukset
 - Muuttuvia kenttäkoodeja:
 - ISBN 021 → 020
 - ISMN 025 → 024 (1. indik. arvo '2')
 - EAN-koodi 029 → 024 (1. indik. arvo '5')
 - Tuotetunnuskentässä 028 kerrotaan osakentän sijaan ensimmäisellä indikaattorilla, millaisesta numerosta on kyse
 - 0 = Tuotenumero
 - 1 = Matriisin numero
 - 2 = Laatan numero
 - 4 = Videotallenteen numero

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (7)

- Luokitukset
 - 083 → 050 Library of Congress -luokitus
 - 090 → 060 NLM-luokitus
 - Muut 09-alkuiset luokitukset → 084, luokituskoodi osakentässä \$2
 - Esim. **084 ## \$a 37.8 \$2 ykl**
- Tekijäkentät
 - Runsaasti osakenttämuutoksia, esim. funktiotermin $\$x \rightarrow \e
 - Huom! Henkilötekijäkentissä merkitään osakenttään (\$a) sukunimen ja etunimen väliin välimerkki ', '
 - 6- ja 7-alkuisissa tekijäkentissä kaikki yhtenäistetyn nimekkeen osakentät → täydelliset tekijä-nimeke -kirjaukset mahdollisia

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (8)

- Nimekekentät
 - Uusia kenttiä
 - 130 Pääkirjaus yhtenäistetyistä nimekkeistä
 - 243 Kokoava yhtenäistetty nimeke
 - 730 Lisäkirjaus yhtenäistetyistä nimekkeistä
 - Yhtenäistetty nimeke (130, 240, 630, 730) osakenttämuutoksia
 - 241 Alkuteoksen nimeke → 130 tai 240 (Yhtenäistetty nimeke)
 - 245 1. indikaattori 0, kun ei 1XX-kenttää ja 1, kun on 1XX
 - 245 2. indikaattori '0-9': ohitettavien merkkien määrä
 - 245 kaikki vastuullisuusmerkinnöt osakenttään \$c välimerkeillä erotettuna
 - 245 osakenttään \$c myös yhteisnimekkeettömän teoksen toisen teoksen tiedot

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (9)

- 248 osan tiedot → 245 \$n osan numero, \$p osan nimeke
- 440-kenttä poistuu → 490/810/830
- 745 → 246
 - 2. indik. 0 - Nimekkeen osa
 - 1 - Rinnakkaisnimeke
 - 2 - Erottuva nimeke
 - 3 - Muu nimeke
 - 4 - Kansinimeke
 - 5 - Nimeke lisätyllä nimiösivulla
 - 6 - Otsikkonimeke
 - 7 - Juokseva nimeke
 - 8 - Selkänimeke
- 745 → 740, käytetään vain analyyttisiin kirjauksiin
 - esim. **245 10 †a** Valitut teokset / **†c** Minna Canth.
505 0# †a Työmiehen vaimo ; Hanna ; Köyhää kansaa...
740 02 †a Työmiehen vaimo.

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (10)

- Huomautukset
 - 501 Huomautus → 500 Huomautus
 - 506 Tiivistelmähuomautus ja 519 Tiivistelmä → 520 Huomautus sisällöstä, tiivistelmä tms.
 - 526 Soitinkokoonpano → ei MARC 21:ssä selväkielisenä ennen maaliskuuta 2010, Voyager-konversiossa kenttään 500 etutekstillä *Soitinnus*: - nyt uusi kenttä 382 Medium of performance
 - 528 Laulun alkusanat → 031 \$t Alkusanat
 - 529 Saatavuus toisessa ilmiasussa → 530 Saatavuus toisessa ilmiasussa
 - 530 Kuvailun perusta → ei MARC 21:ssä vielä Voyager-konversion aikaan, konvertoitiin kenttään 500 etutekstillä *Kuvailun perusta*: - uusi kenttä 588 Source of description marraskuussa 2009

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (11)

- Huomautukset
 - 538 Numerointihuomautus → 515 Numerointihuomautus
 - 539 Nimekkeen selitys → ei MARC 21:ssä, Voyager-konversiossa kenttään 500 etutekstillä *Nimekkeen selitys*:
 - 540 Sarjan avainnimeke → 830 Sarja
 - Uusi osakenttä \$u (URI) kentissä 505, 520, 530, runsaasti muita koodiosakenttiä
 - Useat kirjastokohtaiset huomautukset kenttiin 59X

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (12)

- Asiasanat ja kohteet
 - 650 Kontrolloidun asiasanaston asiasana, 2. indikaattorin arvo 7 kertoo, että sanastokoodi ilmoitetaan osakentässä \$2
esim.
650 #7 †a kirjastot **†x** atk-järjestelmät **†2** ysa
650 #7 †a viihdemusiikki **†z** Suomi **†y** 2000-2009 **†2** musa
 - 651 Maantieteellinen asiasana
 - Omat asiasanat kenttään 653
 - 640 Nimeke kohteena → 630
 - 648 Ajanmääre asiasanana
 - 655 Aineiston lajityyppi/muoto hakuterminä
 - Kentissä 600-630 2. indikaattorin arvo on aina '4 – Asiasanastoa ei määritelty'
 - Kentissä 650 ja 651 osakenttien \$y ja \$z merkitys vaihtunut, mutta tallennusjärjestys edelleen paikka, aika (\$z, \$y)

MIKÄ LUETTELOINNISSA MUUTTUU? (13)

- Linkkikentät ja sijoituspaikkatiedot
 - kentässä 773 muuttuneita osakenttiä
 - **\$m** ISRC, **\$n** ISMN, **\$p** kansallinen tunnus, **\$h** tuotetunnus
→ **\$o** muu kohteen tunniste
 - **\$v** osakohteen sijainti → **\$g** yhteys, sijainti
 - 9-alkuiset sijoituspaikkatiedot → 852 sijainti
 - 9-alkuiset kirjastotunnukset → 850 omistaja

BIBLIOGRAFISET TIETUEET

Jakson sisältö:

- Bibliografisen tietueen rakenne
- Välimerkitys
- Yhtenäistetyt nimekkeet
- Lajittelu ja ohitusmerkit
- Suomalaiset kentät
- Uusia kenttiä FINMARCin käyttäjille

BIB-TIETUEEN RAKENNE

- Manifestaation kuvailu
 - Nimeketiedot -- 200-24X
 - Tekijätiedot -- 1XX, 700-72X
 - Painostiedot -- 25X
 - Julkaisutiedot -- 260-27X
 - Fyysinen kuvailu -- 3XX
 - Huomautukset -- 5XX
- Sarjatiedot -- 4XX, 800-830
- Asiasanat -- 6XX
- Luokitukset -- 01X-09X
- Identifikaatiotunnukset -- 01X-04X
- Linkkikentät -- 76X-79X
- Sijaintitiedot -- 84X-88X
- Koodimuotoiset tiedot -- 00X

BIB-TIETUEEN RAKENNE

Toisenlainen näkökulma:

- Kuvailu -- 2XX-5XX
 - nimeketiedot, sarjamerkinnot, huomautukset jne.
- Hakuelementit -- 0XX, 1XX, 6XX, 700-75X
 - ID-numerot, luokitukset, (auktorisoidut) tekijännimet, asiasanat
- Linkkikentät -- 7XX, 800-83X
- Kooditiedot -- 00X

KOODIMUOTOISET = KIINTEÄT KENTÄT

nimiö, 006, 007, 008

- Aineistotyytit – nimiö/06 → 008
 - kirjat, elektroniset aineistot, jatkuvat julkaisut, kartat, musiikki, sekalaiset aineistot, visuaaliset aineistot...
- Tietueen taso – nimiö/07
 - osakohde, kokoelma, päivittyvä julkaisu, monografia, kausijulkaisu
- Fyysistä ulkoasua kuvaavat koodit 007
 - kartat, e-aineistot, kuvat, äänitteet, videot...
- Sisältöä kuvaavat koodit 008 ja 006 (keskenään samanlaiset)
 - 008 peruskuvailu, 006 lisäkoodit
 - Esim. elektroninen kartta: 008 kartta-aineisto, 006 e-aineisto

VAIHTUVAMITTAISET KENTÄT

010-999

- Kaikkia kenttiä voidaan käyttää kaikkien aineistotyyppien luetteloinnissa, soveltuvin osin.
- Kenttien pakollisuus perustuu luettelointisääntöihin sekä yhteisiin kansallisiin ja kansainvälisiin sopimuksiin tai kirjastojärjestelmien vaatimuksiin, formaatti sinänsä ei vaadi mitään.

VÄLIMERKITYS

- Välimerkit ovat ISBD-standardien ja luettelointisääntöjen mukaiset – joissain *MARC 21 full* -formaatin kentissä on vielä lisäohjeita lähinnä loppupisteestä.
- MARC 21:ssä ei ole omia osakenttiä kaikille ISBD:n mukaisille välimerkeille.
- MARC 21 olettaa, että välimerkit syötetään luetteloinnissa.
- Välimerkitystä ei yleensä huomioida indeksoinnissa.
- Suomalaisia poikkeuksia:
 - suomalaisten asiasanastojen termit eivät pääty pisteeseen
 - yhtenäistetyn nimekkeen kieltä (130/240 \$I) edeltää pilkku, ei piste

ESIMERKKINÄ 245

Nimeke- ja vastuullisuusmerkintö

- Osakenttä \$a Päänimeke
- Osakenttä \$h Yleismääre
- Osakenttä \$b Muut nimeketiedot
- Osakenttä \$n Numerointitieto
- Osakenttä \$p Osan nimi
- Osakenttä \$c Vastuullisuusmerkintö + kaikki muu mahdollinen tähän kenttään kuuluva tieto, mm. yhteisnimekkeettömän teoksen toinen teos vastuullisuustietoineen (tämän osakentän jälkeen ei voi tulla muita osakenttiä)

ESIMERKKINÄ 245

Nimeke- ja vastuullisuusmerkintö

Yhteisnimekkeen teos:

245 10 \$a Kielten sekaannus : **\$b** seksuaalisuuden ensisijaisuus Freudilla, Ferenczillä ja Laplanchella / **\$c** Philippe Van Haute & Tomas Geyskens ; suom. Janne Kurki. Philippe Van Haute ja kysymyksiä psykoanalyysista / Janne Kurki.

Osa, rinnakkaisnimekkeitä ym.:

245 10 \$a Pohjoiskalotin kirkot. **\$n** Osa 2, **\$p** Lapin kirkot = **\$b** Kyrkor på Nordkalotten. **\$n** Del 2, **\$p** Kyrkor i Lappland / **\$c** [teksti ja kuvat = text och bilder:] Stina & Lawe Söderholm ; [käännös = översättning: Kaarina Dahlberg].

YHTENÄISTETYT NIMEKKEET

- Suomessa käytetty lähinnä musiikkiaineistossa, myös anonyymien teosten luetteloinnissa (Raamattu, Kalevala, Kalevipoeg...) → käyttö laajenee MARC 21:ssä
- Kenttä 130 = Pääkirjaus yhtenäistetyistä nimekkeistä
 - anonyymit teokset 130/630/730/830
- Kenttä 240 = Yhtenäistetty nimeke
 - Teostason tieto
 - Käytetään 1XX-tekijän kanssa
- FINMARCin kenttä 241 "Alkuteoksen nimeke" tulee 130/240-kenttiin

YHTENÄISTETYT NIMEKKEET (2)

6XX-kohdekentät ja 7XX-lisäkirjauskentät, joissa tekijä ja yhtenäistetty nimeke ovat samassa kentässä (tekijä-nimekekirjaukset)

245 10 \$a Mozart-esseet / **\$c** Søren Kierkegaard ;
suomentanut Olli Mäkinen.

600 14 \$a Mozart, Wolfgang Amadeus, **\$e** säv. **\$t** Don
Giovanni, **\$n** KV527.

245 10 \$a Valitut teokset / **\$c** Aleksis Kivi.

700 12 \$a Kivi, Aleksis. **\$t** Nummisuutarit.

LAJITTELUTIETO

- Ohitusindikaattorit useissa kentissä (mutta ei kaikissa!)
 - 245 14 \$a** The Beatles : \$b meidän tarinamme / \$c suom. ja lyh. Juhani Jaskari.
 - 610 24 \$a** Beatles (yhtye)
 - 710 2# \$a** Beatles (yhtye)
- Vaihtoehtoinen menetelmä (Sally McCallum 5/08): kontrollimerkit (98 ja 8C Unicode)
 - 100 1# \$a**{al-}Sadat, Anwar
 - 130 0# \$a**American women of science.**\$p**{The }medical sciences.
 - 700 1# \$a**Stower, Caleb.**\$t**{The }printer's manual.

SUOMALAISET KENTÄT

- MARC 21:n kentät joissa on numero 9 ovat "local fields" eli vapaasti käytettäviä kenttiä.
- Suomalaiset kentät:
 - 039 Suomalainen kartastokoordinaattijärjestelmä
 - 049 Tarkastus tai inventointi (elokuvat)
 - 509 Huomautus muusta opinnäytteestä
 - 900, 910, 911 Viittaus – henkilönnimi, yhteisönnimi, kokouksen nimi
 - 940 Viittaus – nimeke
- Voyager-konversiossa tehtiin erityisiä Voyager-kenttiä, myös FINMARC-konversiossa voi ottaa vastaavia käyttöön:
 - mm. 019 FINUC-tunnus, 59X Kirjastokohtaisia huomautuksia, 90X Kirjastokohtaisia koodeja

FINMARC-KÄYTTÄJILLE UUSIA

- 013 Patenttinumero
- 037 Hankintapaikka
- 038 Tietueen sisällön tekijänoikeus
- 044 Julkaisijan maakoodi
- 047 Musiikinlajikoodi
- 048 Soitinkoodi
- 243 Kokoava yhtenäistetty nimeke
- 263 Arvioitu julkaisuaika
- 270 Osoite

FINMARC-KÄYTTÄJILLE UUSIA (2)

- 355 Salassapitoaste
- 365 Kauppahinta
- Runsaasti huomautuksia
 - 508 Tuotantoon osallistuminen
 - 526 Opinto-ohjelma
 - 535 Alkuperäisten ja kopioiden sijainti
 - 536 Rahoitus
 - 585 Näyttely
 - 586 Palkinto

FINMARC-KÄYTTÄJILLE UUSIA (3)

- 656 Ammatti hakuterminä
- 657 Tapahtuma tai toiminto
- 658 Opinto-ohjelman tai kurssin tavoitteet
- 752 Hierarkkinen paikannimi
- 754 Taksonominen tunnistus
- 8-alkuiset varastotiedot voivat olla joko bibliografisessa tietueessa tai erillisessä varastotietueessa

VARASTOTIEDOT

Jakson sisältö:

- Varastotietoformaatin taustaa
- Formaatin käyttö
- Varastotietueen malli
- Kentät
- Suomalaiset kentät

TAUSTAA

- Ensimmäinen laitos MARC 21 -varastotietoformaattia ilmestyi 1984 useiden yliopistokirjastojen ja yhteisluettelo-organisaatioiden yhteistyönä.
- Nykyiset varastotietoja määrittävät standardit:
 - ISO 10324:1997
 - ANSI/NISO Z39.71:1999
- FINMARC ja MARC21-Fin -varastotietoformaattit ovat lähes identtisiä MARC 21 -formaatin kanssa.

KÄYTTÖ

- Jatkuvien julkaisujen saapumisvalvonta
- Yhteisluettelon käyttö
- Kaukopalvelu
- Hankinta ja kokoelmien kehittäminen
- Pitkäaikaissäilytys
- Kaikki materiaalit, myös elektroniset: kirjat, sarjat, kartat, äänitteet, nuotit, e-lehdet, pienpainatteet...

VARASTOTIETUEEN MALLI

- Yleisiä tietoja, kiinteät kentät (008)
 - Nimiö, Hankintatapa, Säilytys, Täydellisyys, Lainaus, Kopiointi...
- Linkit bibliografiseen tietueeseen (0XX)
 - 014 Linkitys, 020 ISBN, 022 ISSN, 040 Luetteloiva organisaatio...
- Sijaintikentät
 - 852 Sijainti
 - 856 Elektronisen aineiston sijainti ja käyttö
- Varastotietojen kentät
 - 853-855 Sijainti- ja käyttötietojen kentät
 - 863-865 Määrämuotoisten varastotietojen kentät
 - 866-868 Vapaamuotoisten varastotietojen kentät
- Nidetiedot (87X)
- Huomautukset (5XX, 8XX)

852, 856

SIJAINTI- JA KÄYTTÖTIEDOT

- 852 Sijainti, Kokoelma, Hylly, Kappaleen tiedot, Huomautukset, Linkit

852 81 \$a KK Kirjastoverkkopalvelut **\$b** Lehdet **\$e** Teollisuuskatu 23-25, 00510 Hki **\$h** 681.3 **\$n** fi

852 8# \$a Hk1nk **\$b** 168 **\$h** Hk1nk 84.2 Oksanen Lainaustosasto

- 856 Elektronisen aineiston sijainti ja käyttö

856 4# \$u <http://www.edita.fi/edi/cash2/compop/index.html> **\$u**

URN:NBN:fi-fe19976255 **\$c** Zip **\$q** HTML

853-855

ILMESTYMISTIEDOT

- Kenttiin merkitään jatkuvien julkaisujen ilmestymiskaavat
 - 853 Perusyksikkö (esim. lehti)
 - 854 Supplementit, liitteet
 - 855 Hakemistot, sisällysluettelot

853 23 \$8 299 **\$a** vsk. **\$b** nro **\$u** 52 **\$v** r **\$i** (year) **\$j**
(month) **\$k** (day) **\$w** w **\$x** 0107

863-865

MÄÄRÄMUOTOISET VARASTOTIEDOT

- Näihin kenttiin varsinaiset saapuneet numerot
 - 863 Perusyksikkö (esim. lehti)
 - 864 Supplementit, liitteet
 - 865 Hakemistot, sisällysluettelot

853 10 \$8 1 \$a v. \$b no. \$u 12 \$v r \$i (year) \$j (month)
\$w m \$x 01

863 40 \$8 1.1 \$a 3-22 \$i 1963-1982

863 40 \$8 1.2 \$a 23 \$b 1-9 \$i 1983 \$j 01-09

866-868

VAPAAMUOTOISET VARASTOTIEDOT

- Yleensä vaihtoehtoisia 863-865-kentille tai niitä täydentäviä
- Näihin kenttiin voidaan kirjoittaa varastotiedot vapaasti, varsinkin silloin kun varsinaista ilmestymiskaavaa ei ole olemassa

866 31 \$8 0 \$a v. 36-49 (1961-1974) **\$x** epätäydellinen
\$z muutamia numeroita puuttuu

876-878

KAPPALETIEDOT

- Yksittäisten niteiden tiedot
 - 876 bibliografinen perusyksikkö
 - 877 oheisaineisto yms.
 - 878 hakemisto yms.

5XX, 841-845

HUOMAUTUKSET

- 541 Hankintalähde
- 561 Omistushistoria
- 563 Sidonta
- 583 Säilytystoimenpiteet
- 506, 845 Käyttörajoitukset
- 843 Jäljennehuomautus

SUOMALAISET KENTÄT

- 990, 994 Kirjastokohtaiset huomautustiedot
- 991 Välittäjätietoja
- 993 Tilikoodi/kirjasto

000 01939cy••a22004332••4500

001 629651

004 171274005 20080701131235.0

008 9209024d••••8•••1001hifin0010521

014 1_ \$a0172-92360

541 ___ \$aWSOY/Acta print

583 ___ \$aSidotaan

852 8_ \$bfennica\$hKotitalous 1 1922-1944 ; Kuvalehdet 1945-1972 ; Ab 1973-1977 ;
Ja2 1978-1999 ; Ja3 2000-\$zKirjaus kerran vuodessa

853 01 \$88\$a(year)\$bnro

863 _1 \$88.1\$a1922\$bJoulunumero

863 _1 \$88.2\$a1923\$b1-24

863 _1 \$88.3\$a1924-1926\$b1-23

863 _1 \$88.4\$a1927-1928\$b1-24

863 _1 \$88.5\$a1929-1930\$b1-23

863 _1 \$88.6\$a1931-1938\$b1-24

863 _1 \$88.7\$a1939\$b1-23

863 _1 \$88.8\$a1940-2006\$b1-24\$ksaatu 1999 kp

866 _0 \$810\$zpuuttuu: 1993 nro 1, 6 ; 1999 nro 2, 8-12

866 _0 \$830\$xLisäksi liitteet: Parhaat jouluruoat (23/87), Kotilieden käytösopas (1/89),
Suuri saumuritesti (3/89), Joulunajan leivonnaiset (22/89), Kesän kauneimmat
käsityöt (11/90), Koira kotona (4/92)

868 _0 \$880\$aSisällysluettelo: 1972-1973, 1975-1982, 1984-1985

KOTILIESI

(esimerkki Fennicasta)

AUKTORITEETTITIEDOT

Auktoriteetti:

- Termin tai henkilönimen standardoitu, yhtenäinen muoto
- Yhdelle asialle yksi hakumuoto tai useita hyväksytyjä muotoja yhteen linkitettynä
- Vrt. korttiluetteloiden katso- ja katso myös -viittaukset

AUKTORITEETTITUETUEEN MALLI

- Vahvistettu otsikkomuoto (auktorisoitu muoto) 1XX
- Viittaukset
 - Katso-viittaukset 4XX
 - Katso myös -viittaukset 5XX
- Monitahoiset (complex) viittaukset 260, 360, 663, 664
- Huomautukset 667-68X
- Sarjojen käsittelyä koskevat kentät 64X
- Linkkikentät 7XX

KUKA/KETKÄ FENNICA-TIETOKANNASSA

Ahonen, Eli	3 viitettä
Anger, Arja	2
Asko, Iiris	1
Asser	2
Bergroth, Kersti	98
Cross, Betty	2
Hagelin, Kersti	2
Kangas, Verna	3
Marck, Mary	58
Tet	5

- Kaikkien todellinen nimi Kersti Bergroth
- Auktoriteettivalvonnalla yhdistetään eri nimimerkit ja nimenmuodot

Leader 00751cz a2200289n 4500

005: 20081216143153.0

008 800818 | _ | a d | | | a a b | _ _ _ _ _ | _ a a a _ _ _ _

Tag	I1	I2	Subfield Data
035			‡a 1733
040			‡a FiFenn ‡b fin
100	1		‡a Bergroth, Kersti
500	1		‡a Ahonen, Eli
500	1		‡a Anger, Arja
500	0		‡a Asser
500	1		‡a Asko, Iiris
500	1		‡a Cross, Betty
500	1		‡a Hagelin, Kersti
500	1		‡a Heino, Mirjam
500	1		‡a Kangas, Verna
500	1		‡a Marck, Mary
500	1		‡a Oire, K. L.
500	1		‡a Oire, L. K.
500	1		‡a Reino, Vilma
500	0		‡a Tet
667			‡a Kirjailija, pakinoitsija (pakinoitsijana käytti mm. nimimerkkejä Asser ja Tet)
667			‡a Elinvuodet: 1886-1975
680			‡i Todellinen nimi: Kersti Bergroth

[HAKU](#) [HAKEMISTO](#) [VIITTEET](#) [HAKUHISTORIA](#) [OPASTUS](#) [LOPETUS](#)

Tietokanta: FENNICA

Viittaukset hakusanalle: Bergroth, Kersti

Huomautukset

Huomautus Todellinen nimi: Kersti Bergroth

Viittaukset

Katso myös: [Marck, Mary](#)

Katso myös: [Ahonen, Eli](#)

Katso myös: [Asser](#)

Katso myös: [Tet](#)

Katso myös: [Kangas, Verna](#)

Katso myös: [Asko, Iiris](#)

Katso myös: [Anger, Arja](#)

Katso myös: [Cross, Betty](#)

Katso myös: [Hagelin, Kersti](#)

Katso myös: [Oire, K. L.](#)

Katso myös: [Oire, L. K.](#)

Katso myös: [Reino, Vilma](#)

AUKTORISOITUJEN OTSIKKO- MUOTOJEN TYYPIT

- Henkilönnimet
- Yhteisöt
- Kokoukset
- Tekijä-nimekkeet
- Sarjannimet
- Yhtenäistetyt nimekkeet
- Asiasanat: yleiset, maantieteelliset, aikaa ilmaisevat, lajityyppiä ilmaisevat, lisämääreet

FENNICAN ASIASANA-AUKTORITEETTI

MARC | System

Leader 00497cz a2200217n 4500

005: 20081216145130.0

008 861100 | _ | a | z | | b a b | _____ | _ a n a _ _ _

Tag	I1	I2	Subfield Data
035			‡a 97685
040			‡a FiFenn ‡b fin ‡f ysa
072			‡a ysa61
150			‡a nuoret
450			‡a nuoriso
450			‡a teini-ikäiset
550			‡w g ‡a ikäryhmät
550			‡w h ‡a ongelmanuoret
550			‡w h ‡a varhaisnuoret
550			‡a aikuistuminen
550			‡a alaikäiset
550			‡a kouluikäiset
550			‡a murrosikäiset

MARC 21 ESIMERKKEJÄ

MARC 21: KIRJA

000 00792cam•a2200253•a•450

001 9789510347478

005 20090220161542.0

008 090217s2009••••fi•|||•••••|00|•0|fin|

020 __ \$a 978-951-0-34747-8 (sid.)

080 __ \$a 636

084 __ \$a 67.451 \$2 ykl

041 1_ \$a fin \$h eng

100 1_ \$a Sands, David.

240 10 \$a Know your dog : understand how your dog thinks and behaves, \$l suomi

245 10 \$a Tunne koirasi : \$b näin koira ajattelee ja toimii / \$c David Sands ;
suomenos: Elina Lustig.

246 30 \$a Näin koira ajattelee ja toimii

260 __ \$a Helsinki : \$b WSOY, \$c 2009.

300 __ \$a 160 s. : \$b kuv. ; \$c 28 cm.

650 _7 \$a koira \$x koulutus \$2 ysa

650 _7 \$a hund \$x skolning \$2 allars

700 1_ \$a Lustig, Elina.

MARC 21: KIRJA

000 01488cam•a22004574a•450

001 2179011

005 20100205112249.0

008 091014s2009•••fi•|||||||||||||||||fin||

020 __ |a 978-952-01-0366-8 (nid.)

041 1_ |a fin |h fre

080 __ |a 32

130 2_ |a L'Atlas du Monde diplomatique, || suomi.

245 10 |a Maailmanpolitiikan atlas : |b le Monde diplomatique / |c
alkuperäisteoksen toimitus: Philippe Bovet ... [et al.] ; suomenkielinen
toimitus: Jaana Airaksinen ... [et al.].

260 __ |a Helsinki : |b Like, |c 2009.

300 __ |a 192 s. : |b kuv., kartt., taul. ; |c 30 cm.

500 __ |a Le monde diplomatique -lehden toimituksen tuottama.

650 _7 |a kansainvälinen politiikka |2 ysa

651 _7 |a Latinalainen Amerikka |2 ysa

700 1_ |a Bovet, Philippe.

MARC 21: MONIOSAINEN KIRJA

000 00673cam•a2200205•a•450

001 9789512654680

005 20081216084643.0

008 070427s2007••••fi•||||c|||||||||fin|•

020 __ \$a 978-951-26-5468-0 (nid.)

041 0_ \$a fin

080 __ \$a 54 \$x (07)

084 __ \$a 54.07 \$2 ykl

245 **00** \$a Reaktio : \$b lukion kemia. \$n 5, \$p Reaktiot ja tasapaino / \$c Leena Kaila ... [et al.] ; [piirroksat: Pirjo Helke, Olli Luotonen ja Pekka Könönen].

246 **30** \$a Lukion kemia.

246 **30** \$a Reaktiot ja tasapaino.

260 __ \$a Helsinki : \$b Tammi, \$c 2007 \$e (Jyväskylä : \$f Gummerus Kirjapaino)

300 __ \$a 184, [1] s. : \$b kuv. ; \$c 25 cm.

700 1_ \$a Kaila, Leena.

MARC 21: CD-LEVY

000 01177cjm•a22003254a•450

001 1337363

005 20090604110902.0

007 sd•|z|g|||m||d

008 090115s2008••••fi•||||||||||||||•|•zxx||

024 3_ \$a 6417513102451

028 00 \$b Alba \$a ABCD245

033 2_ \$a 2007

084 ___ \$a 78.521 \$2 ykl

110 2_ \$a Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri, \$e esitt.

245 10 \$a Dedications \$h [Äänite] / \$c Ostrobothnian Chamber Orchestra ; Juha Kangas, conductor.

260 ___ \$a Tampere : \$b Alba Records, \$c p2008.

300 ___ \$a 1 CD-äänilevy (70 min 27 sek) : \$b DDD/SACD, monikanavaääni + \$e esiteliite (27 s.)

500 ___ \$a Soitinnus: Jousiork.

505 0_ \$a Solemnity-Euphony / Pehr-Henrik Nordgren. Musica appassionata / Peteris Vaask. Sinfonia per d'archi / Anders Eliasson.

518 ___ \$a Äänitetty Kokkolan Snellman-salissa 7.-10.5.2007.

650 _7 \$a orkesterimusiikki \$x jousiorkesterit \$2 musa

650 _7 \$a orkesterimusiikki \$x stråkorkestrar \$2 cilla

700 1_ \$a Nordgren, Pehr Henrik, \$e säv.

700 1_ \$a Vask, Peteris, \$e säv.

700 1_ \$a Eliasson, Anders, \$e säv.

700 1_ \$a Kangas, Juha, \$e joht.

YHTENÄISTETTYJÄ MUSIIKKINIMEKKEITÄ

100 1_ \$a Beethoven **\$h** Ludwig van **\$x** säv.

240 1_ \$a Sinfoniat **\$n** Beethoven **\$i** nro 9 **\$j** op125 **\$m** d-molli **\$s**
An die Freude **\$u** sov., piano **\$o** 0009 **\$v** 0125 →

100 1_ \$a Beethoven, Ludwig van, **\$e** säv.

240 10 \$a Sinfoniat, **\$n** nro 9, op125, **\$r** d-molli. **\$p** An die
Freude; **\$o** sov., piano

100 1_ \$a Sibelius **\$h** Jean **\$x** säv.

240 2_ \$a Laulut **\$n** Sibelius **\$f** lauluääni, piano **\$j** op13 **\$g** Nro 4
\$s Våren flyktar hastigt **\$v** 0014 **\$w** 0004 →

100 1_ \$a Sibelius, Jean, **\$e** säv.

240 20 \$a Laulut, **\$m** lauluääni, piano, **\$n** op13. **\$n** Nro 4, **\$p**
Våren flyktar hastigt

MARC 21: CD-ROM

000 01274cm•a2200337•a•450

001 9789529997701

005 20081216085752.0

007 co|||||||||

008 071221s2007•••fi•||||z|||||||||fin|•

020 __ \$a 978-952-99977-0-1

041 0_ \$a fin

084 __ \$a 49.2 \$2 ykl

100 1_ \$a Sarmela, Matti.

245 10 \$a Suomen perinneatlas \$h [Elektroninen aineisto] / \$c Matti Sarmela.

250 __ \$a 3. osittain uusittu p.

256 __ \$a Tekstiä ja kuvia.

260 __ \$a Helsinki : \$b Matti Sarmela, \$c 2007.

300 __ \$a 1 CD-ROM-levy

490 1_ \$a Suomen kansankulttuurin kartasto ; \$v 2

830 _0 \$a Suomen kansankulttuurin kartasto ; \$v 2

MARC 21: OSAKOHDE (NUOTTIJULKAISU)

000 00435cca•a22001095ar450

001 A0895814

005 20081215232852.0

007 qu

008 040603s2001••••gb•rcz••••••••eng••

041 0_ \$a eng

110 2_ \$a Kinks, **\$e** esitt.

245 1_ \$a All day and all of the night **\$h** [Nuottijulkaisu]

773 0_ \$7 nncm **\$w** 0711988129 **\$t** 60s rock... : from beatniks to hippies
\$h [Nuottijulkaisu] **\$d** London : Music Sales, c2001 **\$m** 1
sävelmäkokoelma **\$k** Guitar tab edition **\$z** 0-7119-8812-9
\$o AM970134

prolib

KIITOS!

marc-posti (at) helsinki.fi